

PO KRIZI, KI JE TRAJALA MESEC DNI

Sredinsko = levičarska vlada končno sestavljena

Vsi glavni tajniki štirih strank prevzeli odgovorna mesta v vladi - Gospodarski program nove koalicije, s posebnim poudarkom na kmetijstvu in urbanistiko

V sredo proti večeru je poslanec Aldo Moro sporočil predsedniku republike Segniju, da dokončno sprejema mandat za sestavo nove vlade. Ker je dosežani ministriški predsednik Leone odstopil že 5. novembra, je bila pravkar zaključena vladna kriza ena najdaljših v italijanski povojni politični zgodovini. Novi ministriški predsednik je predložil Segniju tudi seznam ministrov in hkrati najavil, da bo prva seja vlade še ta teden.

Za to vlado je, kot znano, značilno, da v njej neposredno sodelujejo predstavniki socialistične stranke, s čimer se je končno uresničilo prizadevanje tistih političnih sil, ki so se dolga leta — nekako od leta 1955 — trudile, da bi se k neposrednemu vodstvu države pritegnile široke delavske množice, katere so organizirane v socialistični stranki ali zanjo glasujejo.

VIŠEK PRIZADEVANJ

Našim bralcem je znano, s kakšnimi in kolikšnimi težavami so bila povezana prizadevanja za zблиžanje in nato za tesno sodelovanje med socialisti in ostalimi tremi strankami — Kršč. demokracijo, socialdemokracijo in republikanci — ki od leta 1947, torej skoraj vso povojno dobo, vodijo državno politiko. Za časa zadnje vladne krize so pa naporji za končno uresničenje že pred dolgimi leti osnovane politične zamisli gotovo dosegli vrhunec. Najprej so se vodstva sredinsko-levičarskih strank dolgo pogajala za sestavo dokumenta, ki vsebuje programske in temeljne točke politike nove vlade. Ko pa je bil ta dokument sestavljen, so nastale precej hude težave z razdelitvijo ministriških mest, pri čemer ni šlo toliko za strankarske interese, temveč so prihajali do izraza drugi činitelji, predvsem osebnega značaja. Zadnja ovira k rešitvi krize je bila dodelitev ministristva državnega proračuna. Socialisti so vztrajali, naj se to važno mesto poveri človeku iz njihovih vrst, kar so tudi končno dosegli.

Nova vlada ima skupno 26 članov, od teh je 16 demokristjanov, 6 socialistov, 3 socialdemokrati in 1 republikanec. V vladi so vsi glavni tajniki strank, ki tvorijo vladno koalicijo: Moro, ministriški predsednik in tajnik KD, Nenni, podpredsednik vlade in tajnik socialistične stranke, Saragat, zunanji minister in voditelj socialdemokratov, Reale, pravosodni minister in voditelj republikancev.

Kot smo že omenili, so glavne smernice nove vlade načrtane v programskem doku-

mentu, ki so ga odobrile vse štiri stranke. Danes posvečamo nekoliko več pozornosti gospodarskim smernicam, saj so konec koncev prav tako važne kot politične in načelne točke, tembolj ker tvorijo po splošnem mnenju preizkusni kamen nove vladne koalicije.

Štiri sredinsko-levičarske stranke so odobrile podroben gospodarski program, katerega bo izvajala bodoča vlada. Stranke v programski listini poudarjajo, da je treba gospodarski in socialni napredek doseči ob spoštovanju ustave in njenih demokratičnih načel ter ob vedno večjem sodelovanju delavcev pri vodstvu države in človeške družbe.

Tako na primer člen 41 ustave zagotavlja, da je zasebna pobuda svobodna, a istočasno ne sme biti v nasprotju z družbenimi koristmi ter jo je mogoče usmerjati s socialnimi cilji.

STALNI CILJI

Dolga gospodarska listina nato obravnava gospodarsko programiranje, ukrepe proti inflacijskim težnjam sedanje konjunktуре ter zlasti podrobno proučuje problematiko kmetijstva in urbanistiko. Leva sre-

dina poudarja, da bo programiranje vključevalo stalne cilje vsake zdrave gospodarske politike, kot so razvoj proizvodnje, visoka zaposlitev, uravnoteženje plačilne bilance (po eni milijardi primanjkljaja v prvih 10 mesecih letos) ter stalnost cen. Vse to pa naj se razvija v luči posebnih potreb gospodarskega položaja v Italiji. Od teh potreb prihajata v prvi vrsti v poštev boljša razdelitev dohodkov ter odprava socialnih neravnovesij med pokrajinami in družbenimi sloji.

Vso pozornost namerava vlada posvetiti ukrepom, katere zahteva sedanja konjunktura ter so potrebni za uravnotežene odnose med potrošnjo in naložbami, kar naj zagotovi monetarno stabilnost. Zaradi sedanje monetarne in finančne napetosti — zlasti v gospodarskih odnosih s tujino — štiri sredinsko-levičarske stranke soglasno, da je treba pohiteti s politiko stabilizacije, vendar brez povzročanja deflacije v notranjosti države. Vlada bo spodbujala varčevanje, proizvodnjo, naložbe s takojšnjo rentabilnostjo in uvoz, kar naj poveča ponudbo na tržišču in zniža cene.

Mnogo zanimanja tudi v inozemstvu

Posebno pozornost sporazum posveča kmetijstvu in urbanistiki. Kmetijstvo je nujno treba izboljšati, da se bo življenjska raven v njem zaposlene delovne sile dvignila na stopnjo, na kateri so že druge gospodarske panoge. V tej zvezi imajo posebne naloge Združenje kmetijskih konzorcijev in pokrajinski kmetijski konzorciji. Ta združenja se morajo vedno bolj prilagajati novi stvarnosti kmečkega sveta, za katero je značilno širjenje samostojnih kmetij z odpravljanjem kolonata in spolovinarstva. Okrepiti je treba delovanje združništva, ki naj spodbuja tako proizvodnjo kot komercializacijo, se pravi boljšo prodajo pridelkov.

V tej zvezi gospodarska desnica pripominja, da ima kmetijstvo v Italiji poseben položaj ter mu bosta škodovala prepoved sklepanja novih spolovinarskih pogodb in povišanje deleža spolovinarja od 53 na 58%.

Gospodarska desnica hkrati omenja možnost priziva na ustavno sodišče za napovedane ukrepe leve sredine tako v kmetijstvu kot v urbanistiki.

Sredinsko-levičarski program pa nadaljuje, da je treba spremeniti posege v gradbeništvo za izboljšanje življenjskih razmer posameznikov in slojev z odpravo prenatrpanosti stanovanj. Planiranje v urbanistiki bo moralo biti vzporejeno s splošnim programiranjem narodnega gospodarstva. Pri zemljiščih, ki so potrebna za urbanistično planiranje, bodo morale javne koristi prevladovati nad koristmi zasebnikov. Ob izvajanju načrtov pa bo treba čimbolj upoštevati enakopravnost lastnikov gradbenih zemljišč. Občine bodo razlastile v urbanistične načrte vključena zemljišča ter bodo plačale odškodnino po tržni ceni iz leta 1958.

Gospodarska desnica odgovarja, da je ta ukrep proti ustavi, tembolj ker bodo občine lahko zemljišča spet prodajale zasebnikom na javnih dražbah za svobodne gradnje. Poleg tega desnica izraža dvom v plačilo odškodnine v predpisane roku enega leta, ker so številne občine pasivne.

Za novo vladno koalicijo je, kot je razumljivo, mnogo zanimanja ne samo v Italiji, temveč tudi v inozemstvu.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 8. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Goriški pevski zbori; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Bliš nad Pacifikom«, pustolovska zgodba (Dušan Pertot), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. — Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Karakteristični ansambli; 15.30 Radijska novela — Janez Jalen: »Zlati cveti«; 16.00 »Vseh devic devica«, iz cikla glasbenih sporedov »O Roma felix« za II. Vatikanski koncil; 18.30 Kino včeraj in danes (Sergij Vesel); 21.00 Iz slovenske folklore — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Predolga je rajža in temna je noč«.

• PONEDELJEK, 9. decembra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Iz slovenske folklore — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Predolga je rajža in temna je noč«; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 18.30 Skladbe za kvartete in kvintete; 19.15 Radijska univerza — Sveta brata Ciril in Metod — Anton Kacin: »Virj za življenje in delo svetih bratov«; 21.00 Ruggero Leoncavallo: »La Bohème«, opera v štirih dejanjih. Približno ob 21.45 Opera, avtor in njegova doba (G. Demšar).

• TOREK, 10. decembra, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu (Janko Jež); 18.30 Solobna italijanska simfonična glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Včeraj in danes, stare melodije v sodobni izvedbi; 21.00 Pregled italijanske dramatike (Josip Tavčar in Jože Peterlin); 21.50 Slovenski solisti — Koncert pianistke Tatjane Uršič.

• SREDA, 11. decembra, ob: 11.45 Folklori mozaik; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Pol stoletja melodij; 18.00 Znanstveni leksikon; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 21.45 Srečanja z našimi umetniki — Franc Jeza: »Klavdij Palčič«.

• ČETRTEK, 12. decembra, ob: 12.15 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Solistični koncert; 19.15 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu (Ivan Artač); 21.00 »Kot leto dolg dan«, radijska drama (Guido Rocca - Nada Konjedić), igrajo člani RO.

• PETEK, 13. decembra, ob: 11.45 Jugoslovanski pevci in orkestri; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč. — Venec pravljic, pripovedk, legend. »Kmet zvezdogled« (Jurij Slama); 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Radijska univerza — Leonida Rosino: Vesolje okrog nas: »Zvezde novae in supernovae«; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Socialne vede.

• SOBOTA, 14. decembra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Podobe iz narave; 14.40 Vokalna kvarteta »The Clark Sisters in »Radare«; 15.30 »Madeži na soncu«, drama v treh dejanjih (Leopold Lahola), igrajo člani SG v Trstu; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljnem cerkvenem zboru; 18.00 Pozlavlja iz zgodovine slovenske književnosti — Vinko Beličič: »Trubar molli za slovenski jezik«; 19.15 Družinski obzorik; 20.45 Zbor »Krase«, ki ga vodi Pavla Komel; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 8. decembra, nedelja: Brezm. spoč. D. M.
- 9. decembra, ponedeljek: Valerija, Savica
- 10. decembra, torek: Smiljan, Melhiad
- 11. decembra, sredo: Daniel, Dobromil
- 12. decembra, četrtek: Aljoša, Maksencij
- 13. decembra, petek: Lucija, Lučka
- 14. decembra, sobota: Vojmir, Spiridijon

„Jadranski koledar“

Pred dnevi je izšel »Jadranski koledar«, ki ga je izdalo Založništvo tržaškega tiska pod pokroviteljstvom SKGZ. Koledar, ki ga je uredil Jože Koren, obsega 240 strani. Dobi se v slovenskih knjigarnah in pri poverjenikih.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20 — Telefon 29-477

Ekonomske posledice Kennedyjeve smrti

Največja svetovna borza Wal Street je takoj silovito reagirala na atentat na Kennedyja ter je tečajnica v pol ure padla za 21 točk Dow Jonesa, kar pomeni izgubo 11 milijard dolarjev ali 6.820 milijard lir, to je več kot ves italijanski državni proračun za eno leto. Evropske borze pa niso doživele takšnega živčnega pretresa, sam Wal Street pa je že tri dni po atentatu pričel nagel vzpon.

Kennedy je bil sicer iz družine milijarderjev, a je bil vendar socialno napreden človek. V treh letih njegovega predsednikovanja se je narodni dohodek Združenih držav dvigal letno za 100 milijard dolarjev ter je prispel na okrog 600 milijard. Brezposelnih je zdaj 5,5% zaposlene delovne sile v primeri s 6% lani. Za povečanje proizvodnje je Kennedy priporočil kongresu znižanje davkov za 11 milijard dolarjev, a bodo zaradi njegove smrti najbrž obravnavali zakonski osnutek šele prihodnje leto. Pokojni predsednik je dal pobudo za tako imenovani »Kennedy round«, to je za po-

gajanja o zmanjšanju carin med Evropo in Ameriko. Ta pogajanja bodo maja prihodnjega leta v Ženevi v okviru Splošnega sporazuma o trgovini in carinah (GATT).

—0—

LYNDON JOHNSON O SEBI

Novi predsednik Združenih držav Lyndon Baines Johnson je svoj čas o sebi dejal: »Sem svoboden človek, Amerikanec, demokratski senator, liberalec, konservativec, Teksanec, davkoplačevalec, poslovni človek, potrošnik, družinski oče, volivec. Nisem več tako mlad, kot bi hotel, a tudi še ne tako star, kot bi nekateri radi videli.«

Volitve v Venezueli

Nedeljske volitve v Venezueli so deloma pokazale, kakšno je politično ravnotežje v Latinski Ameriki. Slo je za to, ali bodo zmagali zmerni demokratični elementi ali leve stranke, ki bi rade vpeljale castrizem kot na Kubi.

Voljci so oddajali glasove obenem za državnega predsednika in za parlament. Levičarji, združeni v takozvani Oboroženi fronti za narodno svobodo, so uprizorili že pred volitvami vrsto atentatov, da bi preplašili volivce; izdali so tudi geslo, naj se vzdrže glasovanja. Po drugi strani je pa vladna stranka Demokratične akcije, katero vodi dosedanji državni predsednik Betancourt, razpredla široko varnostno službo z vojaštvom in policijo. Kljub vsem odredbam so na dan volitev pokale bombe in puške ter je bilo tudi več mrtvih in ranjenih. Vendar se pa voljci niso dali ustrahovati; nad 96 odstotkov jih je šlo na volišča.

Večino glasov je dobil vladni kandidat Leoni, ki bo tudi bodoči predsednik republike. Na drugem mestu je krščansko socialna stranka Rafaela Caldere, ki sodeluje z vlado. Republikanska demokratična zveza, ki se pridružuje komunistom in castristom, je dobila komaj polovico toliko glasov kot obe prvi skupaj. Iz volilne borbe je izšla poražena tudi skrajna desnica, ki je odnesla pičlih 5000 glasov.

Zmaga vladnih demokratičnih strank v Venezueli pa ne pomeni, da bo šel politični razvoj kar mirno dalje. Prevelike so socialne razlike med ljudstvom, kar je močna voda na mlin levih skupin.

KAR NA DEBELO

Sovjetska revija »Država in sovjetsko pravo« je objavila v eni svojih zadnjih števil uvodnik z naslovom »Komunisti in narodna imovina«. V njem prinaša pozornost vzbujajoče novice o velikanskih poneverbah v državnih podjetjih. Obzornik našteva, da je bila država oškodovana v prvi polovici lanskega leta za 30 milijard lir, in to zaradi kraje, poneverb in nemarne uprave.

List napoveduje stroge policijske odredbe proti krivcem. Obenem pa pravi, kar je še bolj pravilno, da je treba ljudi moralno vzgajati k poštenju in spoštovanju skupne lastnine.

SMRT V GORAH

Ob koncu planinske sezone sestavlja razna društva statistike o obiskih gora, o turizmu na splošno, pa tudi o smrtnih nesrečah.

Letošnje leto so alpski vrhovi zahtevali kar 230 smrtnih žrtev. Največ smrtnih nesreč se je pripetilo v avstrijskih Alpah, kjer jih je bilo 54, nato sledijo po vrsti Švica, Francija in Nemčija.

Skupno število je sicer precejšnje, a vendar v zadnjih sedmih letih najmanjše.

KOMISIJA PRICELA ZASEDATI

Danes se je v Washingtonu sestala na prvi seji posebna komisija, kateri je predsednik ZDA Johnson poveril nalogo, da prouči doslej še vedno zagonetno vprašanje atentata na Johna Kennedyja. V komisiji, kateri predseduje načelnik vrhovnega sodišča, so predstavniki obeh vodilnih ameriških strank in visoki vladni funkcionarji. Ameriška varnostna služba (FBI) bo v kratkem izročila predsedniku Johnsonu poročilo o svoji raziskavi v Dallasu. To poročilo bo potem izročeno omenjeni parlamentarni komisiji.

V dolini Trente

Pavel VI. obiše Sveto deželo

V govoru ob zaključku drugega zasedanja Vesoljnega cerkvenega zbora je papež Pavel VI. med drugim naznanil, da bo prihodnji mesec poromal v Sveto deželo. »Tako živo je naše prepričanje — je dejal sv. oče — da je treba za srečen zaključek Vesoljnega zbora še bolj vroče moliti in pospešiti delo, da smo po zrelem premisleku sklenili, da bomo sami poromali v Jezusovo deželo.«

Vest o bližnjem papeževem romanju v Sveto deželo so koncilski očetje sprejeli z velikim navdušenjem in ploskanjem. Gre vsekakor za izreden in naravnost zgodovinski dogodek, saj bo to prvi obisk rimskega papeža v Palestini.

To romanje potrjuje ekumenski značaj sedanjega koncila in prizadevanje katoliške Cerkve za zблиžanje in zedinjenje vseh kristjanov. Vest o obisku so zelo ugodno sprejeli tudi nekatoliški in zlasti pravoslavni krogi.

Drugo obdobje vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora se je praktično zaključilo v ponedeljek z 79. generalno sejo. Koncilski očetje, 2300 po številu, se bodo zopet zbrali 14. septembra prihodnjega leta, da bodo nadaljevali in morda tudi končali vsa zborovanja. Do 30. januarja morajo vsi škofje poslati koncilskim komisijam svoje nove predloge v pretres. Komisije, v katere je imenovanih novih 46 članov iz različnih dežel, med temi le eden italijanske narodnosti, bodo do prihodnje jeseni stalno in pospešeno delovale.

V torek dopoldne je bila v Petrovi baziliki javna seja ob papeževi navzočnosti. Beneški patriarh Urbani je imel spominski govor v počastitev 400-letnice tridentinskega koncila, ki je pomenil obnovo cerkvenega življenja.

Za njim sta povzela besedo dva laična opazovalca na koncilu, in sicer francoski akademik Jean Guittou in Italijan Vittorio Veronese, vodja italijanskih katoliških organizacij. Proslavljala sta delo in pomen vesoljnega zbora.

Zgodilo se je prvič v koncilski zgodovini, da sta govorila laika vpričo papeža in cerkvenih očetov. Nato je glavni koncilski tajnik msgr. Felici prebral apostolsko pismo »Pastorale munus«, s katerim papež dovoljuje škofom okrog 40 privilegijev v pastoralnih zadevah, za katere so morali doslej vsakih 5 let ali pa še poprej prositi rimske kongregacije za dovoljenje. Škofovski avtonomni delokrog je s temi odredbami močno razširjen.

V sredo so pa bili objavljeni ob papeževi navzočnosti členi odobrene »Liturgične

konstitucije« in »Odlok o publicističnih sredstvih« (časopisje, kino, radio, televizija). V drugi perijodi koncila pa ni prišlo še do glasovanja o 4. in 5. poglavju ekumenizma Cerkve in o judovskem vprašanju. Škofje italijanskih, španskih in arabskih dežel so sodili, da to vprašanje še ni končno zrelo za odločitev. Češki škof Tomášek pa je predlagal, naj se skliče v okviru koncila poseben posvet pravoslavnih in katoliških škofov, da bi prišlo do zedinjenja. Dvesto drugih koncilskih udeležencev je pa predlagalo, naj se prihodnje leto razpravlja temeljito tudi o socialnem nauku Cerkve in naj se ugotove zmote v komunistični, marksistični in socialistični filozofiji glede družbeno-ekonomskega vprašanja.

Dosti je še tudi drugih vprašanj v modernem življenju, o katerih bo morala Cerkve podati svoj jasek nauk.

—0—

Politična srečanja

V Beogradu se je več dni mudil na političnem obisku predsednik romunskega državnega sveta Georgij Dej. S Titom je podpisal važen sporazum o skupni izgradnji hidroelektričnih central in plovnihi kanal v donavski soteski okoli Djerdapa. Romunski državnik je povabil maršala Tita na obisk v Bukarešto.

V ponedeljek je pa priletel na politične razgovore v Beograd iranski zunanji minister Abas Aram. Ta obisk ima namen okrepiti zlasti go-podarske vezi med obema državama.

Albert Rejcek

Velike samote po vaseh obakraj obmejnega pasu

Ker smo pač Slovenci del evropske stvarnosti, nam ni odvzet problem bežanja kmetov z dežele. Poznamo novi pojav čedalje več zapuščenih kmečkih hiš po vaseh, in sicer v vseh treh državah, v katerih stanujejo Slovenci: v Sloveniji v Jugoslaviji, v Italiji in Avstriji.

A so v tem zapuščenju kmečkega dela razlike. Mnogo bolj zapuščajo svojo zemljo hribovci kakor pa kmetje z ravninskega sveta in iz dolin. Oglejmo si npr. stanje v obmejnem pasu med Jugoslavijo in Italijo. Zaradi olajšav, ki jih nudi videmski sporazum iz leta 1955, se prelivajo množice preko številnih prehodov. Ljudje z obeh strani poznajo prav dobro senčne in sončne strani z obakraj meje. Meje skoraj ni občutiti, ker spada med najbolj odprte v Evropi, med tiste, ki jo obmejni prebivalci mesečno skozi vse leto največkrat prekoračijo.

Redkokdo pa se zaveda, da postaja prav ta meja v svojem dolgem goratem delu čedalje manj naseljena. Sicer se tudi na spodnjem delu obmejnega pasu počasi praznijo vasi. Jugoslovanski listi, zlasti »Primorske novice« so ugotovile, kako se praznijo kraške vasi od Komna proti Sežani preko Hernalj do Trsta in slovenski listi v Italiji so že ponovno tožili o odhajanju kmetov iz Števerjana in drugih vasi iz goriške okolice ter doberdobskega Kra-

POMILOŠČENJE

Za državni praznik je odredila jugoslovanska vlada široko amnestijo za kaznjence. V petek so izpustili iz ječ 441 pripornikov; kazni so pa znižali 875 jetnikov. V posameznih republikah so izpustili še drugih 524 pripornikov, 169 jih je pa delno pomiloščenih.

Med amnestiranimi pa ni bivši podpredsednik Milovan Djilas, ki je obsojen na 8 let in pol ječe zaradi knjige »Razgovori s Stalinom«.

SVET V ZNAMKAH

Ob tretjem dnevu znamke je pošto ministristvo tudi letos razpisalo nagradno tekmovanje dijakov z nalogo »Doprinos znanke h spoznavanju zemljepisa sveta«, pisano v italijanščini. Pismene izdelke je ocenjevala posebna komisija pri pokrajinskih poštinih ravnateljstvih, ki je izbralo deset najboljših nalog in prve tri izmed teh tudi nagradilo.

Tekmovanja so se udeležili tudi slovenski dijaki. Med prvimi tremi je bila odlikovana Ramira Bric iz tretjega razreda slovenske nižje srednje šole. Med prvimi desetimi se je odlikovala tudi Vanda Sever. Kot nagrado so prejele lepo zbirko znamk. Obe dijakinji sta iz Gorice.

VALUTNE ODREDBE

Jugoslovanske oblasti so izdale nove določbe za prenašanje denarja preko meje. Doslej so smeli turisti s potnimi isti nesti s seboj največ 3000 dinarjev v bankovcih po 100. Od 5. decembra dalje se je pa ta znesek povečal na 5000 dinarjev. Ko se vrača preko meje, pa sme nositi s seboj samo še 1500 dinarjev.

Za lastnike prepustnic veljajo pa še vedno stare odredbe.

Iz sindikalnega življenja:

Za delavce tovarn likerjev so sklenili novo pogodbo, po kateri jim bodo povišali osnovne meze za 17% in skrajšali delovni čas za 3 ure na teden. Priznali so jim proizvodno nagrado, tri periodične poviške in letno nagrado v višini 125 ur.

Vrtarjem in čistilec so povišali za eno točko draginjsko doklado ter dnevne minimume za trimesečje november 1963 — januar 1964.

Prejšnji petek so stavkali delavci, ki so zaposleni v tovarnah žarnic, svetlobnih cevi in elektroniki. V ponedeljek in torek so stavkali uslužbenci bank in Rdečega križa, v četrtek in petek pa stavkajo uslužbenci hranilnic (Casse di risparmio).

sa v bližnje industrijske ali pa kar navadne mestne kraje.

Od Gendre naprej se praznijo vasi

Toda že takoj više od Brd, od Korade (Gendre) je pa že dosedaj pojav bežanja s hribovske zemlje dosegel tak obseg, da so celi predeli, dolge doline, prej naseljena pobočja, ostala napol ali pa skoro popolnoma prazna. Dolga dolina Idrije je z obeh strani reke in meje že izpraznjena. Na lepih jugoslovanskih pobočjih od Kobalarja, Liga, Kambreškega pa do višin Matajurja so se spraznile vasi: Senik, Zapotok, Kostanjevica in vsa druga mala naselja; praznijo se dalje poprej velike vasi Lig, Kambreško in Srednje, a na italijanskih strmih pobočjih je čedalje manj človeškega življava v frakcijah občine Prapotno: v Podrskjem, Oborči, Kovačevici, v gornjem in dolnjem Tarbiju in v drugih vaseh benečanske slovenske občine Srednje. Dolina reke Idrije se zarašča v nepretrgano goščo, v kateri uživajo mirno življenje novi gostje — divji prašiči. Ljudje, ki jih vežejo prijateljske in sorodniške vezi z obakraj meje, se ne obiskujejo, saj mladih ni, da bi pohiteli po stezah in kolovozih, a redki stari ljudje se motajo betžno le okoli svojih dvorišč in lazov. Graničarji v svojih razglednih karavlah in žlobudravi finan-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Tržaškega

SPOMENIK PADLIM PROTIFAŠISTOM

Na seji tržaškega občinskega sveta, ki je bila v petek, 29. novembra, so med drugim tudi glasovali o kritju izdatkov za spomenik, ki ga je dala postaviti občinska uprava na skupni grob padlih tržaških protifašistov na pokopališču pri Sveti Ani. Ker je pravično, da so postavili spomenik protifašističnim žrtvam, in ker je župan dr. Franzil izrecno izjavil, da gre zgolj za kritje izdatkov in ne za napis na spomeniku, ki je zdaj samo v italijanščini, je svetovavec Skupne slovenske liste glasoval za predlog občinskega odbora. Kar se tiče napisa na spomeniku pa sodi Skupna slovenska lista, da mora biti ne samo v italijanskem, temveč tudi v slovenskem jeziku. V zvezi s tem je svet Skupne slovenske liste poslal županu naslednje pismo:

»Gospod župan, na seji občinskega sveta dne 29. 11. je svetovavec Skupne slovenske liste dr. Simčič glasoval za odobritev izdatkov, ki jih je imela tržaška občinska uprava pri postavitvi spomenika vojnim žrtvam. Glasoval je za potrditev omenjenega sklepa, ker se je nanašal samo na odobritev izdatkov za spomenik in ne za napis, ki je na njem. Svet Skupne slovenske liste pa sodi, da zadeva z napisom ni dokončno urejena. Prepričan je, da jo bo občinski odbor ponovno proučil in upošteval dejstvo, da so v grobu tudi telesni ostanki številnih Slovencev ter dal postaviti poleg italijanskega tudi primeren slovenski napis. Le tako bo ugodil zahtevi njihovih sorodnikov in celotne slovenske skupnosti na Tržaškem.«

Sveti Ivan:

UREDITEV GIOBERTIJEVEGA TRGA

Odbornik za javna dela Colautti je obvestil svetovavca Skupne slovenske liste v tržaškem občinskem svetu, da so začeli z deli za ureditev Giobertijevega trga pri Svetem Ivanu, kjer so slovenske šole. Predstavnik SSL je v tržaškem občinskem svetu namreč že dvakrat zahteval, naj občina uredi omenjeni trg.

Piščanci:

POPRAVILA CEST

Na zadnji seji tržaškega občinskega sveta je odbornik za javna dela Colautti odgovoril na posredovanje občinskega svetovavca Skupne slovenske liste dr. Simčiča glede popravila cest pri Piščancih. Slovenski svetovavec je pred kakim mesecem, kot smo že poročali, zahteval, naj občinska uprava čimprej popravi ceste pri Piščancih, ki so v tako obupnem stanju, da ne more do nekaterih hiš niti rešilni voz. Pristojni

odbornik za javna dela je na zadnji seji zagotovil, da je občina stavila v proračun za prihodnje leto ustrezna nakazila za popravila ulic in cest na omenjenem področju. Najnujnejša popravila — je obljubil inž. Colautti — pa bodo izvedli še pred koncem letošnjega leta.

OBISK V KULTURNEM DOMU

Na povabilo SKGZ in družbe »Dom« so predstavniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij prejšnji teden obiskali Kulturni dom v ul. Petronio, katere gradnja je takorekoč že zaključena. Kot znano, je družba »Dom« prejela od italijanske vlade 500 milijonov lir za zgradnjo tega osrednjega kulturnega doma, in sicer kot delno povračilo za škodo, ki jo je fašizem povzročil slovenski skupnosti na Tržaškem.

Kot so pojasnili predstavniki SKGZ in družbe »Dom«, bodo dela v Kulturnem domu zaključena spomladi, otvoritev pa je predvidena za prihodnjo jesen.

SPREJEM NA GEN. KONZULATU

Ob dnevu jugoslovanskega državnega praznika je priredil generalni konzul v Trstu Rudi Janhuba s soprogo sprejem v prostorih konzulata. Sprejema so se udeležile vse vidnejše osebnosti političnega, kulturnega in gospodarskega sveta iz tržaške, goriške in videmske pokrajine. Na okusno prirejenem večeru so izražali svoje čestitke tudi predstavniki raznih slovenskih organizacij v zamejstvu.

Opčine:

DRAMSKI NASTOP

Domače prosvetno društvo je v soboto ne nedeljo uprizorilo Brechtovo delo »Dobri človek iz Sečuana«, s čimer se je prosvetna dejavnost na Opčinah po dolgem mrtvilu vendarle nekoliko razgibala. V igri, ki jo je režiral Drago Gorup, je nastopilo okrog 20 igravcev-amaterjev, samih domačinov.

Upamo, da ne bo ostalo samo pri tem posameznem nastopu, ampak da bo skupi-

GLASBENA MATICA TRST

Po nadvse uspehi koncertni turneji v ZDA in v Kanadi bo

»SLOVENSKI OKET«

nastopil v Avditoriju v torek, 10. decembra ob 20.30 z izbranimi sporedom pesmi domačih in tujih skladateljev.

Vstopnice bodo na razpolago od sobote 7. t. m. dalje v Tržaški knjigarni, Ulica sv. Frančiška 20, tel. 61-792 ter eno uro pred pričetkom pri blagajni dvorane.

SOLA GLASBENE MATICE TRST

V soboto, 7. t. m., ob 20. uri v Slovenskem dijaškem domu (Campo S. Luigi 11)

PESTER KONCERTNI VEČER GOJENCEV GLASBENE SOLE IZ SEMPETRA PRI NOVI GORICI

Sodelovali bodo: SOLISTI, ORKESTER in HARMONIKARSKI ZBOR

Po prireditvi prosta zabava.

Prijatelji mladine vljudno vabljeni!
Vstop prost!

na ostala skupaj ter vztrajno vadila in nastopala naprej ter pritegnila še druge igravce iz vrst mladine.

ZA RAZVOJ TURIZMA

Pokrajinska ustanova za turizem spominja, da še vedno velja odlok vladnega komisariata, po katerem je mogoče dobiti prispevke za izboljšanje ali gradnjo gostinskih obratov ali kopališč v korist turizma v tržaški pokrajini.

Prošnje je treba vložiti pri vladnem komisariatu in informacije je mogoče dobiti tudi pri turistični ustanovi v Trstu, ul. sv. Nikolaja 6.

KORISTI OBMEJNEGA PROMETA

Statistični podatki kažejo, kako narašča gospodarsko-turistični pomen maloobmejnega prometa med Italijo in Jugoslavijo. Dotok deviz opozarja, da velja povečati in izboljšati trgovinske, gostinske, turistične ter obrtne obrate od servisnih delavnic do bencinskih črpalk na jugoslovanski strani.

Republika Slovenija je lani dobila od turizma 6,9 milijona dolarjev tujih valut, od česar je odpadlo na obcejno področje 23%.

OBCNI ZBOR SINDIKATA SLOVENSKE SOLE

bo 12. decembra ob 18. uri v risalnici Državnega znanstvenega liceja v Trstu, ul. Lazzaretto Vecchio 9/II. Na dnevnem redu so poleg poročil in razprave o dosedanjem delu tudi volitve novega odbora.

»VEČERI OB TORKIH«

Slovenski klub sporoča, da priredi v mesecu decembru naslednje »Večere ob torkih«.

V torek, 10. decembra, ob 21. uri bo predaval prof. France Ostanek o »Razvoju slovenskega šolstva v Sloveniji in na Primorskem« ob 50-letnici ustanovitve slovenske gimnazije v Gorici.

V torek, 17. decembra, ob 21. uri bo imel reporter Mario Magajna zanimivo reportažo z naslovom »Moja pot po Turčiji«, ki jo bo ponazoril z zbirko barvanih diapozitivov.

V soboto, 28. decembra, od 21. ure dalje priredi Slovenski klub »Silvestrov večer« z zabavnim programom.

Beneška Slovenija

BRDO

Prejšnji mesec smo pokopali 82-letnega soseda Karla Siniko. Z njim je zginila zopet ena naših častitljivih oseb. Rajnik je bil poznan po vsej Terski dolini. Vse svoje življenje je bil delaven mož in zelo dobrega srca, zato so ga tudi spoštovali vsi sosede. Zapušča odraslega sina in hčerko. Njim in vsemu sorodstvu izraža soseska svoje sožalje, dobri starina naj pa uživa večni počitek.

DREKA

Dolina hudournika Kozice je zares prav zapuščena. Pota po tej dolini so menda najbolj zapuščena v vsej Beneški Sloveniji. Prebivalci teh vasi so večkrat prosili pristojne oblasti, naj se usmiliijo tudi njih in jim vsaj ceste popravijo.

Končno se je pokrajinska uprava le odločila, da temeljito uredi in popravi pokrajinsko cesto preko Stoblanka in Dreke do Krasa. Razpisali so tudi natečaj za gradbeno dela na tej cesti. Ponudbena cena je znašala 184 milijonov in pol lir. In glej čudo, noben podjetnik ni hotel za ta znesek sprejeti dela. To se je zgodilo že drugič.

Dr. VURTOVEC JOŽE (Jr.)

SPECIALIST

za ustne in zobne bolezni

ASISTENT

NA ZOBOZDRAVNIŠKI

UNIVERZITETNI KLINIKI V PADOVI

Trst, Ul. Mercadante 1/I.

Vogel Ul. Carducci, Ul. Milano

Tel. 68-349

SEMENJ SV. ANDREJA

Letošnji sejem svetega Andreja je pokazal nekoliko drugačno lice kot druga leta. Predvsem je dosti bolj spretno organiziran; stojnice in vrtljaki so tako porazmeščeni po raznih ulicah, da ne ovirajo prometa, kot se je godilo v prejšnjih letih.

Kupčijska plat sejma je ostala pri starem. Po večini kriče v mikrofone prodajalci tkanin za bišno rabo, na drugem mestu so stojnice s čevlji in copatami ter leteče prodajalne kuhinjskih potrebščin. Med najzanimivejše prodajalce sodi pač lepo okrašen in pohleven osliček, ki prosto hodi po ulicah in prodaja dišečo lavando ali sivko.

Kot vsako leto predstavljajo tudi letos največjo vabo različni vrtljaki od sputnika do praterskega kolesa na Travniku; ruski griči in najbolj še avtomobilčki, s katerimi se trka čez dar mladina, ob poznih urah pa tudi starina.

Lepo vreme je privabilo zlasti v nedeljo zelo veliko število tujcev. Cenijo, da jih je bilo nad 10.000. Obiskovali so 5 razstav: obrtno-industrijsko v telovadni dvorani, razstavo poljedelskih strojev na izvoznem trgu in najbolj še vinsko razstavo in pokuševalnico na pokritem trgu; opazili smo tudi nekaj slovenskih razstavljavcev. Manj je bila obiskana razstava knjig v dvorani bivšega Trgovskega doma. Večje italijanske založbe so tu izložile svoje zadnje 'z. daje; ogleda vredni so pa bili redki knjižni primerki iz Državne knjižnice, ki segajo do leta 1700.

V soboto in nedeljo pa bomo poslušali tekmovanje slovenskih, nemških in italijanskih zborov. Ni dvoma, da bo ta res kulturna prireditev privabila dosti poslušalcev. Škoda, da so v sicer okusnem sejmar-skem vodiču tako popačeni naslovi naših zborov.

STAVKE PRI ATA

Uslužbenci mestnega prevoznega podjetja ATA še vedno nadaljujejo s prekinjajo.

- Kanalška dolina

Ze iz teh natečajev se vidi, v kakšnem stanju se nahaja ta pot in po kakšnem svetu teče. Pokrajinska uprava bo pač morala dobiti od nekod še nekaj milijonov, da se bo našel podjetnik, ki bo dela prevzel. Če pa te ne bo od nikoder, bomo morali menda še leta in leta brusiti pete po razdrapanih poteh.

AHTEN

Prebivavci v vaseh občine Ahten (Attinis) še vedno čakajo na podporo in pomoč zaradi poplav hudournikov Maline in Grivo. Na pobudo nekaterih poslancev se je zadeva vendarle premaknila z mrtve točke.

Minister Mattarella je zagotovil, da se bo začelo v okviru Zelenega načrta za gospodarsko zaostale kraje s širokopotezno pomočjo. Izdana so že bila navodila finančni intendanci, da olajša vsem prizadetim tudi davčno breme. Kmetijsko pokrajinsko nadzornišvo je prejelo ukaz, naj pospeši pregledovanje prošelj za podporo. Ministrstvo za javna dela je nakazalo 25 milijonov lir za popravilo občinskih cest v občini. Dvomimo pa, da bo ta vsota že zadostovala.

čo se stavko. Za nedeljo je tudi bila določena stavka v opoldanskih in večernih urah, prav v času ko bi prihajalo in odhajalo največ ljudi na sejem. Pripravljeni so že bili nadomestni avtobusi, da stopijo v delo namesto stavkajočih.

To pot se je pa pojavilo nesoglasje med uslužbenci podjetja ATA. Nad polovico se jih je prijavilo na delo tako, da je vozila večina mestnih avtobusov tudi ob urah, deločenih za stavko.

Mezdno gibanje in splošna neurejenost pri omenjenem prevoznem podjetju trajata že precej časa v škodo uslužbencem, kakor tudi občinstvu. V Rimu se še vedno nadaljujejo pogajanja za obnovo mezdne pogodbe avtobusnih uslužbencev v državnem merilu.

RUPA

Prijatelj iz Rupe nam pošilja nekaj misli, ki razglablajo o sedanjem kulturnem in prosvetnem stanju v njegovi vasi, kar pa velja splošno za vse.

Namenil sem se, da napišem nekaj vrstic vsem, ki imajo še kaj smisla za našo lepo pesem in prosvetno dejavnost — in tudi tistim, ki ga nimajo več. Majhna je naša vas, a tudi tu se že čutijo vplivi modernega, razburkanega življenja. Prav tako

Iz Goriške

se pa čuti razočaranje nad njim, da si zopet zaželim v mirne in srečne čase, ko so mladi in stari imeli smisel in voljo tudi do prosvete.

Za to sem prav vesel, ko pride k zborovskemu petju mati, ki dela v tovarni in mora še doma skrbeti za otroke. Pri petju se razgiba in vljuje veselje še drugim. Omenil bi tudi stalno pevko Francko, ki se ne ustraši truda za vaje. Vsi prihajamo bolj ali manj utrujeni k petju; tudi organist je truden... Kako lepo bi bilo, če bi naša pesem odmevala ne samo v cerkvi, ampak tudi na vasi in doma. Saj je izraz naše duše.

Zato sem tem bolj razočaran, ko vidim večji del naše mladine, ki cele večere zapravlja čas v zakajeni gostilniški sobi in kvartopiri ter ponočuje. Za kaj drugega so zgubili smisel. Pa tudi pri odraslih se opazja, da se ne zanimajo drug za drugega; vsak je nekam sam vase zaprt. Nič ga ne briga, kako teče skupno življenje na vasi, kaj bi se dalo izboljšati v moralnem, narodnem ali gospodarskem pogledu.

Zahvaliti se je torej treba še enkrat tisti peščici, ki so s petjem ali kako drugače še ohranili smisel za kaj višjega, kot sta samo goli pohlep in nesmisel za skupnost.

5.

R. B.

Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

Prva slovenska srednja šola v Gorici je pokazala čvrsto življenjsko moč že takoj ob svojem rojstvu. Nad obokanim vhom starega jezuitskega poslopja v tedanji Šolski ulici, kjer so danes prostori Šolskega patronata (ne tam, kjer je Državna knjižnica), se je zasvetil na ovalni plošči edino slovenski napis: C. kr. državna gimnazija.

Za prvega ravnatelja slovenske gimnazije je bil imenovan vladni svetnik dr. Jan-ko Bezjak. Ko pa je odšel na bolezenski dopust, ga je nadomestil že meseca oktobra prof. Andrej Ipavec. Za profesorje so bili nastavljeni: dr. Dolinšek, Martin Mast-nak, dr. Jože Pavlin, dr. Pirjevec, Fran Povšič, Karel Prijatelj, Rudolf Lavrenčič, Jakob Cimerman, Matija Ravtar, dr. Steblovnik, Anton Sovré, Fran Devetak, kot katehet Ivan Tabaj; telovadni učitelj pa Rudolf Cvetko.

Proste predmete so pa poučevali: stolni vikar Marold italijanščino; cesarski svet-nik Ivan Mercina petje; vadniški učitelj Ivan Vouk stenografijo; asistent realke Ivan Znidarčič risanje.

Vseh razredov je bilo v začetku šol. leta 1913-14 devet: trije prvi, tri vzporedni-ce drugega, dve tretjega in en četrti raz-red. Vseh dijakov je bilo lepo število: 419; med temi le 18 dijakinj. Po razredih jih je bilo: 165 v prvih; v drugih: 121; v tret-jih: 84; v četrtem: 31.

Učni načrt je obsegal predmete ustrezno splošnemu načrtu za avstrijske gimnazije, izdanem leta 1909. Učni jezik je bil pri vseh predmetih, razen pri nemščini, slo-venški. Predmeti so bili razdeljeni po sle-dečem načinu: verouk se je poučeval v

vsakem razredu po dve uri tedensko; slo-venščina v prvih dveh razredih po štiri ure, v zadnjih dveh po tri; latinščina v prvih dveh po 7 (!) ur, v zadnjih po 6 ur; gr-ščina v 3. razredu 5 ur; v 4. po 4 ure te-densko; nemščina v vseh razredih po 5 ur; zgodovina od drugega dalje po 2 uri; zem-ljepis v vseh razredih po 2 uri; matemati-ka po 3 ure; prirodopis samo v prvih dveh razredih po 2 uri; fizika in kemija v 3. po dve uri, v 4. po 3 ure; lepomis v 1. razredu 1 uro tedensko; telovadba pa po vseh ra-zredih 2 uri tedensko.

Število učnih ur v 1. razredu je znašalo 28, v 2. razredu 29, v 3. razredu 32 in ena-ko število v zadnjem. Poudariti je treba, da je šolska oblast takoj poskrbela za iz-dajo vseh učbenikov v slovenščini.

Takšno je bilo stanje ob začetku prve slovenske gimnazije v Gorici. Razen gim-nazije je delovalo še slovensko moško učiteljske, ki se je preselilo leta 1909 iz Ko-pra v Gorico in se je vselilo v »Gregorči-čev dom«. Imelo je 4 razrede in povprečno 135 dijakov. Žensko, ne popolnoma sloven-sko učiteljske, je imelo svoje prostore na Verdijevem korzu, v poslopju sedanjega italijanskega. Število dijakinj je znašalo povprečno 160. Naj dopolnim ta pregled še z realko, ki je imela od konca nemški značaj. Šolske prostore je imela ob izbru-hu prve svetovne vojne na korzu, kjer je danes mestna posvetovalnica. Diakov je imela 367, povečini Slovencev in Italijanov. Zadnji ravnatelj je bil dr. Jakob Zupančič, pozneje profesor matematike na ljubljanski univerzi.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Iz češke in slovaške književnosti

Na Dunaju živeči publicist Wolfgang Kraus poroča o svojem nedavnem obisku v Češkoslovaški, kjer je govoril zlasti z različnimi slovaškimi in češkimi književniki. Kot se zdi, je sedaj tudi v Pragi dokončno prebit led stalinizma in ponovno se prebujajo tamkajšnje nekoč tako živahno duhovno življenje. Pri tem odtajanju so odločilno sodelovali ravno književniki. V Bratislavi se je po večletnem zaporu spet pojavil slovaški pisatelj Laco Novomesky, ki so ga zaprli leta 1951 v zvezi s procesom proti Slanskiju, ga izključili iz partije in društva književnikov in obsodili na deset let zapor.

Novomesky je takoj pogumno prešel v opozicijo proti režimu in v svojem prvem javnem govoru po dolgem zaporu dejal, da mu gre samo za resnico. Novomeskyja so takoj izvolili za predsednika Društva književnikov Slovaške, pri čemer preseneča, da je v tajnem glasovanju zanj glasovalo vseh 150 članov, torej tudi liniji zvesti. To je kmalu nato potrdil tudi skupni kongres češkoslovaških književnikov v Pragi, kjer je izpuščenega kolego pozdravil Čeh Karel Ptáček, član partije, ki je dejal, da je on hkrati tudi književnik in da želi sedaj za sebe in svoje kolege pisatelja dostojno

ustvarjanje. Zato se je na kongresu zavzel tudi za mnogo obrekovanega Jožefa Škorpovskya, avtorja romana »Strahopetci«. Napovedal je sprejem tega pisatelja v Zvezo književnikov, iz katere so ga izključili. Podobno so rehabilitirali Slovačka Petra Karvasa in literarnega kritika Jožefa Vohryseka, ki je zaradi stalnih napadov že davno prenehal pisati. »Kolega Vohrysek je človek in ali je to za nas premalo?«, je zaklical Ptáček in dostavil, da ga odlikuje tudi trden značaj.

Proces, ki hoče pomesti z nepremagano preteklostjo od leta 1945 dalje, se nadaljuje. Na kongresu slovaških časnikov, ki je bil letos poleti, je prišlo do ostrih obračunavanj. Predložili so predlog, po katerem naj bi državna nagrada za časništvost ne imela več imena stalinističnega ministra za informacije in vodilnega člana komunistične partije Václava Kopeckýja, ampak naj se imenuje sedaj, po v letu 1954 usmrčenem Vladimíru Clementisu in Otonu Katzu.

Diferenciacija je postala medtem, kot piše Wolfgang Kraus, še vidnejša. Češki pisatelj, ki ga seveda ne imenuje, mu je izrecno dejal: »Dosti mi je partijskih tem, dosti stalinizma, nacizma, razizma, revanšizma in tako dalje... Skozi 15 let sem pisal o tem, moja prihodnja knjiga pa razpravlja o morju...« Čeprav je ta strasten izbruh pesnika značilen, seveda še ne velja za bodoči razvoj češkega pesništva.

Drugi pisatelj, ki ni komunist, je Krausu dejal: »V naši sodobni književnosti gre za pravo tragiko in za boje na umiku prejšnjih prepričanj komunistov. Komunisti, ki se danes borijo za človeško strpnost in duhovno svobodo, v bistvu sploh niso več komunisti!«

—0—

»PRIX INTERALLIE« ZA ŽENSKO

V Parizu so te dni podelili ugledno mednarodno literarno nagrado »Prix interallié«. Dobila jo je Renée Massip za roman »La bete quaternaire« (Predzgodovinska zver).

Nagrada »Prix interallié« je zadnja važna francoska nagrada, ki jo podelijo vsako leto. Poleg pisateljice Renée Massip so bili najpomembnejši kandidati zanj Claude Roy za roman »Lev in njegovi«, Christian-Yves za roman »Demoska ljubezen« in Philippe Diolé za roman »L'Okpai«.

V romanu »Predzgodovinska zver« pripoveduje avtorica zgodbo neke ženske, ki se priključuje med vojno odporiškem gibanju, da bi nadomestila moža, ki je v nemškem ujetništvu.

Večer slovenske poezije

V nedeljo, 8. decembra, bo priredilo Društvo slovenskih književnikov v Drami Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani večer slovenske sodobne in retrospektivne poezije. Po daljšem času se bodo slovenski javnosti predstavili vidni zastopniki slovenske poezije, od najstarejšega rodu do najmlajše generacije, ki se je že uveljavila v slovenski literaturi. Nastopili bodo pesniki sami. Med njimi bodo Matej Bor, Alojz Gradnik, Edvard Kocbek, Kajetan Kovič, Lojze Krskar, Janez Menart, Ivan Minatti, Tone Pavček, Tone Seliškar, Gregor Strniša, Cene Vipotnik, Anton Vodnik, Božo Vodusek, Dane Zajc in Ciril Zlobec.

Ta široka revija naj bi zbrala v Drami čim več prijateljev poezije, ne le zaradi velikega števila nastopajočih pesnikov — predstavnikov vseh živih generacij, temveč tudi zaradi namena večera. Ves izkupiček bo namreč Društvo slovenskih književnikov namenilo za Skopje, tako da bo to poleg nabiralne akcije še en prispevek slovenskih književnikov žrtvam potresa. Ne gre pa samo za gmotno plat, temveč bodi večer tudi izraz duhovne in moralne solidarnosti slovenskega pisatelja s hudo prizadetim makedonskim narodom.

SOVJETSKA LITERARNA REVIIJA »OKTOBER«

Sovjetska literarna revija »Oktober«, ki je znana po svojem idejnem konservativizmu, je v zadnji številki hudo napadla dva ruska kritika, ki sta krivla tega, da sta se pozitivno izrazila o ameriškem gledališču. Ta dva kritika sta Aleksej Anikst in Bojadžijev. V knjigi »Sest zgodb ameriškega gledališča« sta namreč zapisala, da predvajajo na Broadwayu drame, ki so resnično spretno napisane, in glasbene komedije s humanističnimi idejami. Ta knjiga, ki je pred kratkim izšla, je presegla tako zahodne kot sovjetske bralce po svoji odkriti hvali ameriškega gledališča in po nenavadnem pomanjkanju kritik na njegov račun. Avtorja celo polemizirata v knjigi z nekim ameriškim kritikom, ki očita ameriškem gledališču, da »je izgubilo svojega duha in pozabilo na človeško dostojanstvo«. Revija »Oktober« pa očita Anikstu in Bojadžijevu, da so ju začarale »newyorške sirene«.

MADARIAGA JE DOBIL »EVROPSKO NAGRADO«

Znani španski pisatelj in filozof Salvador de Madariaga je prejel v sredo na univerzi v Bernu »Evropsko nagrado«, katero bo odslej vsako leto podeljevala »Ustanova Hansa Deutscha« tistim evropskim osebnostim, ki so najbolj izrazile ideje evropske kulturne in politične enotnosti. Nagrada znaša 50.000 švicarskih frankov. Salvador de Madariaga je izrazil svoj evropski miselnost zlasti z ustvarjanjem koncepta svobodne konfederacije evropskih držav, ki naj bi bila organizirana po vzoru švicarske konfederacije.

Jemen - neodkrita dežela

Nihče ne ve točno, kakšne zaklade ostankov predzgodovinskih in starih kultur hrani Jemen. Zaradi dosedanje fevdalne državne oblike dežele so bila nemogoča arheološka raziskovanja v velikem slogu in gola resnica je, da uporabljajo še danes razvaline iz starega veka kot udobne kamnolome. Tako so gradili celo državne stavbe!

Zdi se, da se bo to sedaj le spremenilo. Iz jemenske prestolnice Sane se je zvedelo, da so se obrnili od tam zdaj v Pariz na organizacijo UNESCO in v Kairo na Arabsko ligo. Obe ustanovi naj bi pomagali odkriti in raziskati starinske znamenitosti v Jemenu, s čimer bi zlasti izrgali legendarnemu mraku kulturni krog kraljice Sabe.

Od UNESCO bi jemenska vlada rada dobila le denar. Verjetno obstaja v Jemenu še vedno veliko nezaupanja do tujcev, ki je bilo tudi vzrok dosedanje osamljenosti te dežele. Od Kaira pa ne bi sprejeli le denarja, ampak tudi arheologe, ki pa morajo biti Arabci. To je že korak naprej, kajti do sedaj so v Jemenu veljali tudi Arabci iz drugih držav za nezaželenega tujca.

Vse kaže, da nočejo postaviti le razvalin iz antike pod državno in muzejsko zaščito, ampak da hočejo začeti tudi s sistematičnimi izkopavanji, ki do sedaj niso bila možna. Zanimiva bodo nedvomno zlasti raziskovanja okoli Maariba, nekdanjega glavnega mesta kraljevine Sabe: v mestu samem je polno razvalin mestnega obzidja in stolpov; precej ohranjen je celo antični vodni jez. Dobro so ohranjeni tudi ostanki templja Balkija, katerega ovalna oblika je edinstvena. Znameniti so nadalje ostanki sedmih starih mest pri oazi Jauf.

Vendar arabski arheologi sami ne bodo nikdar kos tej nalogi, če se jo hočejo prav lotiti, in tako bi bilo želeli, da se današnja vlada v Saani opogumi in povabi v deželo tudi evropske in ameriške raziskovalce. Potem se bo kmalu pokazalo, če držijo domneve, po katerih obstaja v južno-zahodnem vogalu arabskega polotoka svet, izredno bogato arheološko področje, ki obeta senzacijo.

ODKRIVANJE STARODAVNIH KULTUR

Iz Afganistana se je vrnila arheološka misija Italijanskega inštituta za Srednji vzhod, ki je vodila dolga izkopavanja in arheološka raziskovanja v Pakistanu in v Afganistanu. Nadaljevala je zlasti izkopavanja v znani dolini Swat, kjer je že prej odkril profesor Giuseppe Tucci ostanke zanimive indijsko-grške kulture. Misija je izkopala mnogo dragocenih keramik, bakrenih okraskov in značilnih figuric iz žgane gline.

NOVA STUDIJSKA KNJIZNICA V KOPRU

V Kopru bodo zidali novo študijsko knjižnico. Zgradba bo stala na Muzejskem trgu. V njej bodo tudi prostori za ljudsko knjižnico ter za mestni zgodovinski arhiv. Z zidavo bodo začeli, kot je predvideno, avgusta prihodnjega leta, zgradba pa naj bi bila končana leta 1965.

Velike samote po vaseh obakraj obmejnega pasu

(Nadaljevanje s 3. strani)

cerji na beneški strani se dolgočasijo. Naprej gori pod Kolovratom zaznamujejo občine Dreka, Grmek in Sovodnje v svojih vaseh cele vrste hiš, od koder so odšli ljudje za zmerom in ne samo na sezonsko delo v Švico, Nemčijo in Belgijo. Vse te vasi dosega rekordno število izseljencev, ki jih poznajo v videmski Furlaniji le vasi okoli Gemone in naprej gori po dolinah Karnije. Tudi občine Brdo, Tipana in Režija v zahodni Furlanski Sloveniji imajo okoli četrtino prebivalstva v emigraciji. Na jugoslovanski strani se še držijo nekoliko živske vasi, toda tudi te je zavzel beg mladine v dolino, v Kobarid in drugam po Sloveniji. Najbolj pa so se spraznile gostonaseljene vasi Kobariškega kota. V Robidišču, Logjeh so le redki ljudje, a izpraznil se je deloma veliki Breginj, pa Sedlo, Borjana in po vrsti vasi do Kobarida. V Robiču se more le redkokdo še ozirati za prometom proti Stupici.

Pač pa se še držijo vasi na Bovškem. Tam je še premalo takšnega turizma, ki

bi mogel ljudi prerediti preko celega leta, pač pa jih zadržujejo tri male industrije v Bovcu, ki so vsaj zavrle hitri odtok ljudi. Toda tudi tod se ljudje raje naseljujejo v Bovcu in zapuščajo samotne hiše v dolini Možence, Bavščine, Lepenja in gornje Trente.

V Kanalski dolini so se opekli s preselejevanjem tik pred zadnjo vojno in so nato skoro vsi Nemci in del Slovencev ostali pod Hitlerjem brez doma in v napoto ljudem na Koroškem. Še zmerom imajo velik del dohodkov iz gozdov, ker se že desetletja uspešno borijo z državnimi gozdnimi upravami, poleti in pozimi precej dobijo od turizma, a po malem vsi trgujejo v veliki turistični reki, ki teče leto in dan skozi njihovo dolino. Čedalje več opravka pa imajo z vsem drugim delom kakor s kmetijstvom.

Ako pa globalno vzamemo vse obmejne hribovske kraje, postajajo samotni, se množijo zapuščene hiše, otroci redki, odstotek starejših večji, a po napol obdelanih gorskih posestvih se širi najprej leska in nato gozd.

A. R.

GOSPODARSTVO

Nesoglasja v Skupnem evropskem tržišču

Organiziranje Skupnega evropskega tržišča med Italijo, Francijo, Nemčijo in Beneluxsom ni glede industrije, prometa in niti glede socialnih določb naletelo na posebne težkoče, pač pa so nastale težave zaradi kmetijstva. Težkoče so pri urejanju interesov med tremi velikimi državami, medtem ko so tri države Beneluksa z vsem zadovoljne, vsaj tako se zdi na prvi pogled. Največje težave so naslednje:

Vprašanje žita, predvsem pšenice. Francija prideluje žito preko lastne potrebe in si zato želi, naj se to vprašanje tako uredi, da bodo francoski kmetovalci vedno lahko oddali svoje žito v okviru SET-a. Italija mora danes žito uvažati, ne želi pa, da bi v okviru SET-a imelo žito, zlasti pšenica pre nizko ceno, ker bi s tem bili prizadeti domači kmetje, katerim se že tako precej slabo godi. V Italiji je tudi mnogo zemljišč, katerih danes ni mogoče drugače uporabiti, kot za pridelovanje pšenice. Z ugodnimi cenami bi Italija lahko znatno povečala pridelke pšenice in bi lahko postala stalna izvoznica mehke pšenice. Vlada bo morala vedno upoštevati želje kmečke organizacije in čuvati njene interese. Nemčija prideluje doma malo žita in pridelovalci ga dobijo plačanega po sorazmerno visoki ceni. To visoko ceno Nemčija lahko vzdržuje, ker na drugi strani uvozi mnogo žita po nizki ceni in potem krušno ceno z lahko izravna. Kljub mnogim razgovorom ni bilo mogoče do sedaj najti enotnega gledanja na celotno vprašanje in kaže, da je ta cilj še zelo daleč.

Vprašanje vina. V tem oziru je posebno važen uvoz velikih količin vina v Nemčijo, ki mora v okviru SET-a uvoziti skoraj pol milijon hl vina. Kot prodajalki pridelata v poštev Francija in Italija. V tem oziru se Italijani hudo pritožujejo nad enoložnostjo Francije, ki baje — kjer le more — ovira italijanski izvoz v korist svojega. Predvsem zamerijo Italijani sladkanje francoskih vin oziroma moštov s sladkorjem in regresne cene za izvozno vino. Italijanski izvedenci pravijo, da izvažajo Francozi svoje vino v Nemčijo s premijo 200 lir pri litru in da mora teh 200 lir plačati francoski davkoplačevalec. Brez izvozne premije bi bilo francosko vino predrago za izvoz v Nemčijo.

Druge nevšečnosti nastajajo v italijansko-francoski trgovini z vinom. Po dogovoru SET-a bi morala ena država uvoziti iz druge 150.000 hl vina. Medtem ko je Italija lani uvozila iz Francije dogovorjeno količino, je Francija uvozila komaj 10.000 hl italijanskega vina. Italijani pravijo, da francoski gospodarski krogi nočejo nuditi svojemu ljudstvu italijanskih vin, ker se zavedajo, da se dobe v Italiji boljša vina, kot so v Franciji; to bo še bolj očitno, ko bodo v polnem obratovale zadružne kleti, katerih je v Italiji že precej, druge pa se ustanavljajo.

Vprašanje riža. V Evropi prideluje znatno količino riža samo Italija, (6-8 milij. sto-

tov letno), katerega potem mnogo izvozi. Glavni kupec italijanskega riža je bila Nemčija, ki pa je kupovala riž tudi drugod, kjer je bil in je cenejši. Iz popolnoma nerazumljivega vzroka pa se je pred tedni v Nemčiji začela časopisna gonja proti italijanskemu rižu, čeprav so v prejšnjih časih priznavali, da je italijanski riž najboljši na svetu. Nemci danes trdijo, da se italijanski riž razkuha v močnik in da ga ni mogoče skuhati, da bi ostalo celo zrno. Italijani trdijo, da ga oni večinoma uživajo v celih zrnih («al dente»). Nemci vračajo, da je tak riž še surov. Najbrž je vprašanje riža zdrknilo na politično področje in imajo tu vpliv tudi razmere v Južnem Tirolu in še drugo. Nemci imajo glede riža zelo lahko stališče: namesto dragega italijanskega riža bodo kupovali cenejšega inozemskega. Ni pa tako enostavno za Italijo. Zaradi drage ročne delovne sile se pridelovanje riža že tako krči in riževa pridelovalna cena je precej visoka. Če odpade kot kupec Nemčija, odpade s tem glavni kupec in Italiji ne ostane drugega, kot razviti močno propagando za porabo riža doma.

—0—

Poleg navedenih treh najbolj težkih vprašanj oziroma nesoglasij je še več manjših, ki zadevajo kmetijstvo, kot vprašanje raznih sadnih in povrtninskih plodov in pripravkov iz njih itd. Vse to kaže, da je skoraj nemogoče, da bi SET stopil popolnoma v veljavo ob roku, ki je bil določen, to je v letu 1970.

Slaba vinska letina v Franciji

Francoski uradni krogi cenijo letošnjo vinsko letino na 53,727.900 hl, kar bi ustrezalo srednji letini. Mnogi vinogradniki pa pravijo, da predstavlja ta trgatve pravi polom vinarstva, ne toliko zaradi pridelane količine, pač pa zaradi kakovosti. Peronospora je hudo razsajala in mnogo grozdja je bilo gnilega, drugo ni dozorelo; stopinja alkohola je na splošno precej nižja, razen v par krajih.

Ne bo pa vina manjkalo, ker so vinogradniki javili, da so imeli v kletah pri začetku trgatve še 27 milij. hl lanskega vina, trgovci z vinom pa so razpolagali s 14 milij. hl, tako da je bilo starega vina še 41 milij. hl.

Ce pa je letošnje vino splošno prešibko, lahko uvozijo močnejša vina za rezanje iz Alžirije, pa tudi iz južne Italije, posebno iz Apulije in mogoče iz Španije, če se bo priključila SET-u. V Franciji pa se navadna vina — ne pa žlahtna slavna — lahko sladkajo, a za največ poldrugo stopinjo alkohola. Za prihodnja leta Francija ne more računati na uvoz alžirskih vin, ker bo vinogradništvo v Alžiriji izginilo. To je bilo namreč v rokah francoskih kolonov, ki pa so danes večinoma že zapustili Alžirijo, drugi pa jo bodo. Domače prebivalstvo muslimanske vere pa vina ne pije, a

VELIKA PERUTNINSKA FARMA V SLOVENIJI

Pisali smo o veliki perutninski farmi »Ovomotta« blizu Brescie, kjer bodo redili 600.000 nesnic. Ne tako velike, a vendar zelo znatno perutninsko farmo urejujejo v Duplici pri Kamniku (Slovenija), kjer bodo redili 100.000 kokoši nesnic. — Pri takih farmah tvori posebno vprašanje dobava primerne krme.

PARADIZNIKI IN UMETNA RAZSVETLJAVA

Na kmetijski šoli v Gembloux v Belgiji so preizkušali učinek različnih električnih žarnic na razvoj paradiznikov v rastlinjakihih — zelenjadnikih. Najboljši učinek je bil dosežen z žarnico na pline živega srebra. Ugotovili so nadalje, da se zviša pridelok paradiznikov pod vplivom vsake umetne svetlobe, ki dopolnjuje naravno. — Končno se je izkazalo, da se najbolj izplača obsevani z umetno lučjo paradiznike, ki so bili vsejani novembra meseca, ker pridobijo en mesec na svoji zgodnosti.

ITALIJA IMA PREMALO SLADKORJA

Sladkorno leto se računa od 1. avgusta do 31. julija, torej se začne takrat, ko začnejo tvornice prevzemati sladkorno peso.

Letošnjega 31. julija so znašale sladkorne zaloge še 1.600.000 stotov, sladkor iz letos pridelane sladkorne pese cenijo na 7.900.000 stotov, 400.000 stotov sladkorja pa bodo pridobili iz melase, ki bo seveda za krmo manj vredna. Skupaj sešteto je torej za vse leto na razpolago okoli 10 milij. stotov domačega sladkorja. Ker pa cenijo porabo sladkorja v letu 1963/64 na 13 milij. st., bo potrebno med letošnjim uvoziti 3,5 milij. stotov sladkorja, torej 1½ milijona stotov nad predvideno potrebo, ker je nekaj rezerve le treba imeti.

Uvoženi sladkor bo najbrž trsni, ki je v mnogih ozirih celo boljši od domačega iz sladkorne pese.

—0—

ZIVA ŽIVINA IZ ARGENTINE

V zadnjem času je prišlo v Italijo iz Argentine več pošiljatev žive živine, zlasti goved in konj. Ena pošiljka s 1.100 govedi in 700 konji je prispela tudi v Trst, kjer je ostalo 70 konj in 60 goved. Ostale živali so bile odposlane v 130 železniških vozovih v razna italijanska mesta. Živali trpijo hudo na potovanju in živali mnogih pošiljk so bile močno razredčene.

FIZOL IN RJA

V zadnjih letih sploh opažamo, da rja zelo škoduje vsem našim vrstam fižola in da moramo fižol škropiti, kot trte. Pred dnevi pa je prišla vest iz Floride, da se jim je posrečilo vzgojiti novo sorto fižola raklarja, katerega rja ne napada. Mnogo upanja polagajo v križanje drugih fižolov s tem.

Reportaža o ELVINI

R. B.

12

»Toda, zagotavljam vam...«
Uradnik je dvignil roko s pomirjajočim gibom:

»Saj vam verjamem, gospod Sever, čeprav se mi zdi nenavadno.«

Sever se je grizel v spodnjo ustnico. »Katera je torej ona,« se je kar nenadoma utrgalo iz njega, »Elvina ali Lijana?«

»Na noben način ne tista, katero smo iskali mi,« je odločno odgovoril policijski uradnik.

»Kako morete to trditi?«

Uradnik se je tenko smejal. »To je pač najbolj enostavno na svetu,« je potrdil. »Rekel sem vam že, da so naši ljudje že prijeli našo Elvino Ranieri. Vzeli smo prstne odtise na utopljenki — ujemajo se točno z odtisi Elvine Ranieri, ki živi že eno leto v našem mestu, ki je bila zaposlena pri podjetju Kora in... hm..., ki je imela odnose z gospodom Kalcem.«

»Toda, bili sta dvojčki,« je ugovarjal Sever. »Dvojčki, izredno slični. Mogoče so tudi prstni odtisi...«

»Ne,« ga je prekinil svetnik prav odločno. »To je izključeno. Dva človeka nimata enakih prstnih odtisov. Niti dvojčki!«

»Čemu pa torej trdi to dekle, da je Elvina Ranieri?«

Policijski svetnik je zmigal z rameni.

»Kdo ve. Jasno je, da bomo šli zadevi do dna. Zgodili so se že slučajji, da si je skušal kak obremenjen dvojček prilastiti papirje neobremenjenega. Nasproten slučaj je pa tudi zame uganika.«

Sever se je začutil neznansko utrujenega. »Vse je tako prepleteno,« je glasno razmišljal. Ne da bi pazil na njegove besede, je policijski svetnik prijel za telefonsko slušalko: »Pošljite mi vse poizvedbe o Elvini Ranieri, 24 let stari; enako o Lijani Ranieri, 24 let stari. Talkoj, prosim!« Obesil je slušalko.

»Imate torej dve policijski poročili?«, je povprašal Sever.

»Tako bomo videli,« je govoril uradnik bolj sam zase, »to je bolj poskus.«

Sever je hotel postaviti še eno vprašanje, pa ga je prekinil telefonski klic.

»Da?« Policijski svetnik je pisal v svoj zapisnik:

»Rožna ulica 7... da to je prejšnja... In... kako? Kolodvorska 124?... Lijana... Ne? Hm, hm... lepa hvala.«

»Imate torej jasne podatke,« je silil Sever.

»Vsekakor,« se je oddahnil policijski svetnik. »Tu je Elvina Ranieri; Rožna ulica 7. Prijava je stara komaj eno leto. Druga prijava je penzion iz Kolodvorske ulice 124; prijavljena pred tremi dnevi.«

»Lijana Ranieri?«

»Ne za vruga,« je zarenčal svetnik, »tudi Elvina.«

Ko je Sever zapuščal policijsko poslopje, je bil uverjen, da se bo zadeva razščitila. Vprašal pa se je, kaj mu to pravzaprav pomaga? Kaj ga sploh briga kriminalni »slučaj Ranieri?«

»Nič,« je rekel glasno. Zdaj si je bil na jasnem: pri vsej stvari mu ne gre za to, kar je zavito v tajnost, marveč kljub vsemu za tisto dekle.

Njena lepa podoba, ki je stala še zdaj pred njegovimi očmi, gladki in kostanjevi lasje, izrazite velike oči, vse to mu n' bilo več tuje. Njeno sliko je nosil v srcu in si je mislil, da jo bo še srečal.

Bil je še zgodnji večer, ko je časnikar Sever šel po široki Kolodvorski ulici. Morda je ona zdaj pri Kalcu ali kje drugje. Poiskati jo mora. Stopil je v dvigalo in pritisnil na gumb za četrto nadstropje. Pozvonil je pri vratih, kjer je bilo napisano »Penzion Roza«.

Sobarica z belim predpasnikom mu je odprla.

»Rad bi govoril z gospodično Ranieri,« je pojasnil.

»Gospodična Ranieri? — Ah, da, pred petimi minutami se je vrnila. Prosim vstopite. Koga naj naznam?«

Sever se je nenadoma vznemiril. Potegnil je posetnico iz žepa in jo ponudil sobarici. Gledal je za njo, ko je šla po dolgem, temačnem hodniku. Stopil je k oknu in gledal na cesti dolgo vrsto mimo vozečih avtov.

»Gospod Sever?«

Za hip je zaprl oči. Da, to je njen glas. Obrnil se je in se je resno priklonil: »Dobro večer, gospodična!«

»Jaz sem vas vendar nekaj prosila!«

Dekle je s temi strogimi besedami odvrnila njegov pozdrav. Niti roke mu ni ponudila.

»Mene — da ste nekaj naprosili?«, se je Sever ves zmedel.

»Seveda,« je odgovorila že nekoliko bolj prijazno.

»Naprosila sem vas prav nujno, da končate s svojim zasledovanjem, katerega ste se lotili po svoji trmi. Pozabite name in na ime Ranieri.«

V tem trenutku se je Sever zopet obvladal. Odmajal je z glavo in jo je globoko pogledal.

»Tega ne morem, gospodična Ranieri.«

»Kako da ne,« ga je vsa začudena vprašala. »Iz poklicnih razlogov morda? Ker slutite kake tajnosti? V tem se motite, gospod Sever! Vse skupaj je le družinska žaloigra. Strašna za mojo ubogo sestro, obupna zame.«

»Gospodična Ranieri,« se je resno oglašil, »nikar ne mislite, da hlastam za kakimi sezacijami. Vaš slučaj sploh nima nikakršne zveze z mojim poklicem. Kratko novico sem napisal, ko sem obiskal sorodnike utopljenke, to je bi'o vse. Verjemite mi, da sem s tem slučajem preveč osebno povezan, da bi iz njega napihoval časniškarski balon.«

»Čemu se pa torej ženete za to stvarjo?«

»Sever je dvignil roke. »Povedal vam bom, upam, da še prav kmalu. Za zdaj vas pa prosim, verjemite mojim besedam in imejte zaupanje vame!«

Njene temne oči so se zabodle v njega, kakor da mu hočejo videti v dno duše. Pogledala je stegnjeno desnico, katero ji je nudil. Z obotavljanjem je segla vanjo.

»Dobro, toda kaj naj naredim jaz za vas?«

(Dalje)

Skromna in neznatna je škatlica žeplenk; pravzaprav bi morali pisati po starem: žveplenk, ker so bile prve njih glavice res iz žvepla. Potrebne pa so v vsakdanjem življenju tako, da si odraslega človeka sploh ne moreš misliti brez njih.

Oče tega prepotrebneža pripomočka je Francoz Charles Sauria. Še kot mlad študent jih je iznašel. S svojim izumom pa se ni znal okoristiti, kot večina velikih iznajditeljev. Neki Nemec je dal iznajdbo patentirati. Švedi so pa izumili še škatlice za žeplenke, ki so se razširile šele v škatlah po vsem svetu. Prav čudno se sliši, da se je izumitelj žeplenk Sauria siromašno preživljal na stara leta kot prodajavec žeplenk od hiše do hiše. Na Švedskem so pa »kralji žeplenk«, kot Kruger in drugi, spravljali milijonske dobičke v svoj žep.

Žeplenke so vlagali v škatle, to je bil njih izum. Škatle za žeplenke so pa postale izredno vabljivo sredstvo za reklamo in

propagando. Na škatlice vseh velikosti in mer so nalepljali raznobarne listke z gesli in slikami, ki ponujajo to ali ono blago v nakup. Te vrste reklama je zopet začela donašati milijone in milijone. Škatlice so zbudile tudi zanimanje zbiravcev. Na tisoče ljudi po svetu zbira prazne škatlice žeplenk, kot zbirajo filatelisti znamke ali numizmatiki denar.

Eden najbolj znanih zbirateljev teh škatlic je Španec Santiago Guito. V sedemdesetih letih je zbral nad 40.000 škatlic, vsako svoje vrste. Najstarejša je iz leta 1870. Nekatere so pravi umetniški izdelki. Na drugih, katere izdajajo države v zaporednih serijah, razbereš vso zgodovino dotične dežele v slikah. Na škatlicah italijanskih voščenk so bile pred letom dni upodobljene največje umetnine. Škatlice so

pripravne tudi za turistično vabo. Mnoge države so prav s to skromno škatlico pokazale naravne lepote svojih krajev. V tem pogledu se odlikuje španski državni monopol žeplenk. Vsak mesec izda novo serijo škatlic s slikami. Pred nekaj leti so bile naslikane na njih po vrsti vse zastave držav; sledile so barvane podobe najlepših spomenikov po vsem svetu; nato vojaške uniforme od starih časov do danes. V Franciji so prišle v prodajo škatlice s slikami velikih mož in njihovim kratkim življenjepisom. Škatlica žeplenk ne daje torej samo potrebnega ognja, postane lahko tudi važno kulturno in propagandno sredstvo. Predvsem pa je najboljša reklama, ker jo človek nosi pri sebi in jo po večkrat na dan povleče iz žepa. Vse to je v skromni škatlici žeplenk.

Škatlica žeplenk

ŠPORTNI PREGLED

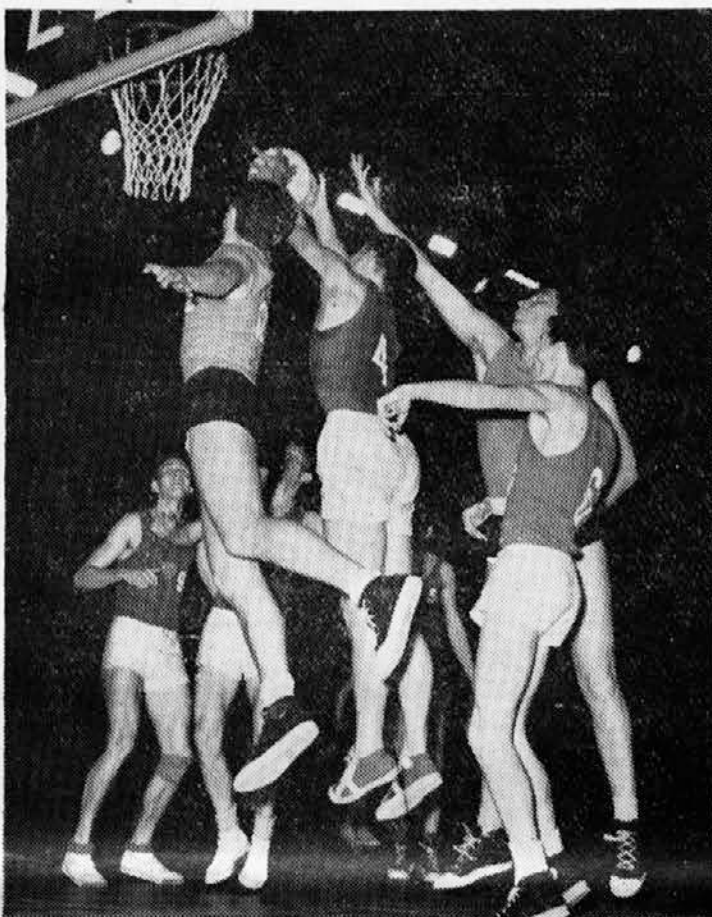
JUGOSLOVANSKA KOŠARKA SPADA MED NAJBOLJŠE NA SVETU

Kdo bo prvi v Tokiu?

Enajst držav se je že uvrstilo v finalni del olimpijskega košarskega turnirja, ki bo prihodnje leto v Tokiu. Mednarodna zveza je določila, da se bodo poleg prireditelja, Japonske, udeležile tekem reprezentance, ki so zasedle prvih osem mest na rimski olimpiadi. Te ekipe so: ZDA, Sovjetska zveza, Brazilija, Italija, Češkoslovaška, Jugoslavija, Poljska in Urugvaj. Peru in Portoriko pa sta vstop za v Tokio izbojevala na panameriških igrah. Dve ekipe bo določil tudi predolimpijski turnir, ki bo maja meseca v Zenevi (če ne v Parizu ali Sofiji), eno ekipo pa predolimpijski turnir afriških držav, ki bo na sporedu v Khartoumu januarja meseca. Vse izločene države bodo lahko dobile vizo za olimpijski turnir v predtekovanju, ki bo v Yokohami.

Ugotovili smo, da se je Jugoslavija že uvrstila v finalni del tekem in kaj ne bi se, ko spada njena košarka med najboljše na svetu. Da je to res, je potrdil velik uspeh, ki ga je reprezentanca dosegla letos na svetovnem prvenstvu, ki je bil, kot je znano, v Braziliji. Jugoslovanska košarkarska reprezentanca je presenetila z osvojitvijo drugega mesta ves športni svet. Bil je ta za Jugoslavijo eden izmed največjih uspehov športa sploh. Ta triumf pa je zadal strokovnjakom in trenerjem precej skrbi oziroma nalog za bodočnost. Odslej ocenjujejo Jugoslavijo za košarkarsko velesilo ne le v Evropi, temveč po vsem svetu. Temu primerno se bodo morali Jugoslavlani obnašati tudi na prihodnjih uradnih preizkušnjah. Nekateri pesimisti trdijo, da je imel zvezni kapetan Nikolić srečo, ker je lahko zbral v celoti tako nadarjeno in hkrati mlado moštvo. Vemo pa, da ta velik uspeh ni prišel čez noč. Jugoslovanski igralci so že celo vrsto let stalno višali nivo svojih nastopov in izidi so bili vedno bolj zadovoljivi. Zasedli so šesto mesto na rimski olimpiadi, leto kasneje so presenetili s častnim mestom na evropskem prvenstvu, ko so bili drugi za Sovjetsko zvezo. Z veliko nadmočjo so potrdili svojo vodilno vlogo na Balkanskih igrah in po visokih zmagah v pripravljalnih nastopih tudi na brazilskem tekmovanju. Poraz v odločilnem srečanju z Brazilijo je bil komaj drugi poraz od leta 1961, ko je Jugoslavija klonila v Beogradu v tekmi s Sovjetsko zvezo. Jugoslavlani so bili poraženi le v Bologni proti Italiji in to prav nesrečno v podaljšku pred svetovnim prvenstvom. Vsi pa vedo, da je uspeh jugoslovanskih košarkarjev rezultat dolgoletnega dela in prizadevanj; prav tako pa načrtnih šestmesečnih priprav. Tako dolge priprave so v Jugoslaviji bile mogoče zato, ker je večina igralcev študentov in ker je jedro reprezentance iz Beograda. Zvezni trener Nikolić je lahko skoraj dnevno treniral z reprezentanti. Takšnih ugodnosti druge reprezentance niso imele. V Wrocławu pa je Jugoslavija nekoliko zatajila in se uvrstila na tretje mesto za Sovjetsko zvezo in Poljsko.

Kako se bo Jugoslavija odrezala v Tokiu? Nekateri upajo, da bodo Korač, Djurić, Daneu in drugi lahko še prvi. Brazilci so zadnjič zmagali, ker so bile tekme na njih domačem igrišču. Če bi bilo prvenstvo izven Brazilije, bi Brazilci po mnenju časnikarjev skoraj gotovo ne bili prvi. V njihovo korist je bilo bučno navijanje občinstva in zelo ugoden koledar tekmovanja. Pred vsako pomembnejšo tekmo so Brazilci lahko počivali. Ker so pa oni skoraj vse tekme odigrali s šestimi igralci, bi bila ekipa zelo utrujena, če bi morala nastopati dan za dnem. Domačini so zmagali tudi zaradi neverjetne volje do zmage pred domačo publiko. Zato dvomimo, da bodo bojoviti Brazilci mogli v Tokiu ponoviti uspeh, čeprav so oni že

napravili načrt za olimpiado. Skupne priprave bodo trajale 80 dni, nato bodo košarkarji odšli na turnejo po ZDA.

Resna tekmeča za prvo mesto sta tako Sovjetska zveza kot ZDA. Sovjetski košarkarji so začeli igrati bolj enostavno. V Braziliji pa so zgrešili, ker so se naslanjali preveč na pivota Petrova, ki ga je strnjena nasprotnikova obramba po navadi onemogočila. Sovjetska zveza pa je vseeno najboljša v Evropi, in to je potrdila na minulem evropskem prvenstvu v Wrocławu. Rusi bodo na vse načine skušali prevzeti vodilno mesto. Svetovno prvenstvo je bilo opomin za ZDA in zato bodo Američani prišli v Tokio z mnogo boljše pripravljeno reprezentanco, ki misli spet osvojiti naslov olimpijskega prvaka. V Brazilijo so ZDA poslale slabo ekipo (niti eden izmed udeležencev svetovnega turnirja ne sodi med 36 najboljših amaterjev ZDA), in ta je še podcenjevala ostala moštva, ker

je bila gotova v končno zmago. V Tokiu bodo ZDA bodj borbene in samozavestne.

Ko smo že pri tem, si oglejmo uspehe, ki so jih države dosegle na prejšnjih prvenstvih za svetovni naslov. Ti rezultati nam bodo pomagali razvozlati vzrok prihodnjega svetovnega prvenstva, ki bo leta 1966 v Urugvaju in še prej olimpijskega turnirja, ki bo prihodnje leto v Tokiu.

Leta 1950 so se ekipe spoprijele v Buenos Airesu in domače igrišče je pripomoglo, da je svetovni prvak postala Argentina. Na drugem mestu so bile ZDA, na tretjem Čile. Brazilija je bila četrta, Jugoslavija deseta (SZ se ni udeležila tekem). Najboljša evropska država je bila Francija, ki je zasedla šesto mesto. Štiri leta kasneje so se reprezentance zbrale v Rio de Janeiru in, kot so vsi pričakovali, so zmagale ZDA, pred Brazilijo. Najboljša evropska država je ponovno bila Francija, ki je zasedla četrto mesto. Tako Argentina kot Sovjetska zveza nista nastopili; isto velja tudi za Jugoslavijo. Leta 1958 so se ekipe ponovno srečale v Južni Ameriki, in sicer v Santiagu. Brazilija se je maščevala za poraz in odvzela ZDA častni naslov svetovnega prvaka. Na tretje mesto se je uvrstila čilska reprezentanca, Sovjetska zveza je bila le šesta. Letošnja lestvica je že vsem znana. Ponavljamo jo še enkrat: 1. Brazilija, 2. Jugoslavija, 3. SZ, 4. ZDA in 5. Francija.

Če ocenimo razvrstitve, bomo dobili naslednjo lestvico: 1. ZDA in Brazilija (obe 39), 3. Francija (18), 4. Čile (17), 5. Argentina (16), 6. Sovjetska zveza (13), 7. Formosa in Portoriko (12) in 9. Jugoslavija in Filipini (11).

Evropsko prvenstvo pa se je zaključilo z naslednjim vrstnim redom: 1. Sovjetska zveza, 2. Poljska, 3. Jugoslavija, 4. Madžarska, 5. Bolgarija, 6. Vzh. Nemčija, 7. Španija, 8. Belgija, 9. Izrael, 10. Češkoslovaška, 11. Romunija, 12. Italija, 13. Francija, 14. Finska, 15. Turčija in 16. Nizozemska.

ISKALI BODO SODOMO IN GOMORO

Prihodnji mesec se bosta podali v Jordanijo dve novi arheološki odpravi, ena ameriška in ena angleška, ki bosta skušali odkriti razvaline Sodome in Gomore. Iskali bosta razvaline tega svetopisemskega mesta na dnu Mrtvega morja. Odpravi bosta vodila dr. Ralph Baney, baptistični duhovnik iz Missourija, vodja krščanske misije na svetih krajih v Jordaniji, in profesor John Allegro, profesor za semitske jezike na univerzi v Manchesteru, avtor znane knjige o rokopisih z Mrtvega morja. Profesor Allegro je od leta 1961 tudi častni svetovalec jordanske vlade za stare rokopise oziroma papiruse.

Dr. Ralph Baney je že pred dvema letoma poskusil odkriti razvaline obeh mest. Tudi takrat se je mudil z odpravo, ki jo je sam organiziral, precej časa ob Mrtvem morju. On in njegovi spremljevalci so uporabljali posebne aparate za potapljanje. Dr. Allegro pa bo iskal Sodomo in Gomoro bolj mimogrede, ker njegova glavna skrb na novi odpravi bo veljala iskanju nadaljnjih starodavnih papirusov v votlinah ob Mrtvem morju. Domneva namreč, da je v tamkajšnjih votlinah skritih še precej starodavnih časopisov.

ŽENA IN DOM

BI RADE SHUJSALE?

»Ne jej bonbonov pred kosilom, ker boš drugače izgubil tek!« Take besede poslušajo naši otroci iz dneva v dan, ko ob nepravem času segajo po tako zaželenih slaščicah. Vendar se lahko zgodi, da se prav te besede spremenijo v odličan recept!

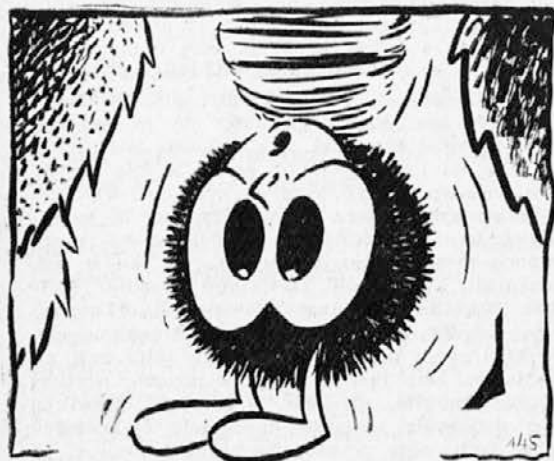
»Bi radi shujšale? Vzemite enega ali največ dva bonbona četrte ure pred vašim obrokom!« Tako meni dr. Charles Mc Lura, profesor na bostonski univerzi. Nadalje pravi: »Ljudje so ponavadi prepričani, da povzroča debelost nepravilno delovanje žlez, včasih tudi dedna osnova. Res pa je, da jo povzroča v veliki meri — požrešnost.«

Debeluhi so ponavadi tisti, ki ne brzdajo svojega teka in jedo več, kot je potrebno. Mehaničen teka pa je odvisen od stopnje sladkorja v krvi: kadar doseže glukoza v zaužiti hrani določeno stopnjo, človek nima več teka in občutek lakote nenadno izgine.

Pri normalnem obroku hrane traja asimilacija glukoze določen čas. Prav v tem času tvega človek, da zaužije več hrane, kot je potrebno, ker izgine občutek lakote šele po preteku določenega časovnega obdobja. Nasprotno pa bonboni — njihova glukoza se asimilira direktno — delujejo kot nekakšna »zavora« na naš tek, kljub temu da dobi naše telo z njimi le zelo nizko število kalorij.

Po mnenju dr. Charlesa Mc Lura naj bi bil idealen način zdravljenja debelosti takšen: četrte ure pred vsakim obrokom vzemimo enega ali dva bonbona, po obroku pa skodelico tople kave ali čaja, da pospešimo asimilacijo glukoze v krvi. Kar zadeva same obroke, jih ni treba spreminjati. »Bolniki naj jedo le nekoliko manj kot doslej.«

Shujševalna kura dr. Mc Lura ni pravzaprav niti malo neprijetna. Klju btemu pa vse kaže, da je zelo učinkovita, saj so debeluhi, ki jih je zdravil omenjeni zdravnik, zgubili povprečno 7 kg v osmih tednih »zdravljenja z bonboni«.

145. Ko je tako Majo že skoraj zagnil mrak nezvesti, je kakor v sanjah zaslišala v travi pod seboj nejevoljno godrnjanje, v katerem je razločno zaslišala besede: »Takoj pridem! Bom videl, ali se boste umaknili ali ne!« Sree ji je začelo burno utripati — takoj je spoznala glas in bahanje debelega Nika, ki mu je bila nekoč pomagala.

146. »Niko, ljubi Niko!« je Maja zavpila na ves glas. »Umaknite se!« je Niko zarenčal svojo priljubljeno grožnjo. »Saj vam nisem napoti, Niko tu gori, nad vašo glavo visim — pajek me je ujel. Čebelica Maja sem, saj se me spominjate, pomagala sem vam takrat pri tisti travici!« — »Oj potem pa ste padli v hudo kašo!« je dejal Niko.

147. »Niko, ali bi mi mogli kako pomagati?« je zaprosila čebelica. »Seveda vam bom, saj ravno zdajle utegnem,« ji je Niko obljubil. »Oh, ljubi Niko, ali bi mogli potrgati te niti?« — »Te nitke nikar me ne žalite, to je igrača zame!« se je pohvalil Niko in se košato napihnil. »Takoj boste videli čudež!«

148. Niko je splezal na bližnji list, zgrabil nit, na kateri je visela Maja, z vso močjo se je obesil nanjo in se odgnal od lista. Pajčevina se je utrjala in oba sta padla na tla. »To je bil šele začetek,« se je pobahal Niko. Potem je tolažil čebelico: »Oh, kako se tresete, ubožica, in kako blede ste! Kaj bi se tako bali smrti!«

149. Potlej je začel izmotavati Majo iz njenih vezi, a še vedno se je hvalil: »Smrti morate gledati v obraz hladnokrvno! Spomnite se na moj zgled. Kajne, v strašnem položaju, ko sem ležal usodi prepuščen na hrbtu, sem ohranil popolnoma hladno kri!« Maja ni mogla govoriti, solze veselja so ji lile iz oči. Še bo letela k soncu, še bo živela!

150. Tedaj pa je Maja zagledala razbojniškega pajka, ki se je spuščal k njima po robidovi vezi. »Niko!« je zavpila. »Pajek prihaja!« To pot je Niko zares ohranil mirno kri. Ni se pustil motiti, le tiho se je smehljal. »Naj le pride,« je rekel, »bo že premislil.« Takrat se je razlegel nad njegovo glavo hudoben, hripav pajkov glas.

151. »Razbojniki! Na pomoč!« je krakal hudodelec. »Oropati me hočejo! Kaj vas briga moj plen, cepce debeli!« — »Ne razburjajte se, spoštovani gospod,« je dejal Niko. »Menda se smem pogovoriti s svojo prijateljico? Če pa boste zinili le še besedico, ki mi ne bo ugajala, vam raztrgam vso mrežo. No? Zakaj pa ste postali nenadoma tako molčeči?«

152. »Uničen sem!« je potožil razbojnik. »Eh kaj zato!« je odvrnil Niko. »Bolje bo, da se spravite s poti.« Sovražno in strupeno je pajek s pogledom ošinil debelega hrošča, potem pogledal še svojo mrežo in premislil. Hroščevemu oklepu ne bi škodil noben pik, noben ugriz... Z jeznim godrnjanjem se je opeharjeni razbojnik umaknil.

153. Niko je z močnimi rokami raztrgal pajkove vezi in osvobodil Majo. Vsa oslabela od dolge otirolosti se je Maja že veselila: »Spet bom lahko letala!« Niko je dobrodušno gledal njen blede obraz in dejal: »Poskusite pozabiti na vse, boljje vam bo.« — »Da bi na vas pozabila, Niko? Ne, nikoli! tisočkrat hvala!« S to zahvalo se je Maja dvignila v zrak.